

Rapport

CONSEQUENTIES EINDRAPPORT COMMISSIE KINDEROPVANGTOESLAG

I&O Research
12 januari 2021

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2021/10

Datum

januari 2021

Auteurs

Peter Kanne
Milan Driessen

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits I&O Research als bron duidelijk worden vermeld.

Inhoudsopgave

Belangrijkste uitkomsten	4
1 Toeslagenaffaire	6
1.1 Ruim 70 procent kiezers wil consequenties na eindrapport	6
1.2 Consequenties: ontslag voor bewindslieden en ambtenaren	6
1.3 Vooral van Asscher en Wiebes wordt verwacht dat ze aftreden	7
1.4 Achterban coalitiepartijen vindt aftreden kabinet niet nodig	8
1.5 Kunnen afgetreden politici lijsttrekker zijn?	9
1.6 Bijna 1 op 5 PvdA-stemmers vindt dat Asscher moet aftreden	10
2 Verantwoording	11

Belangrijkste uitkomsten

Kiezers willen consequenties na toeslagenaffaire, maar kabinet mag blijven zitten

Half december verscheen het eindrapport van de parlementaire commissie Kinderopvangtoeslag, die de problemen rond de fraudeaanpak bij de kinderopvangtoeslag – uitgevoerd door de Belastingdienst – onderzocht.

Ruim zeven op de tien Nederlanders (72%) vindt dat de conclusies van de commissie Kinderopvangtoeslag consequenties moeten krijgen, de rest vindt van niet of weet het niet.

Eén op drie kiezers (33%) vindt dat betrokken ambtenaren zouden moeten worden ontslagen en 30 procent wil dat bepaalde (oud-)bewindslieden aftreden. Het hele kabinet hoeft niet weg van de meeste kiezers: 8 procent vindt van wel. Een PvdD-kiezer op de vraag wat de consequenties moet zijn: *“Beleid dat dit heeft kunnen veroorzaken aanpakken. Mensen volgen regels en daardoor worden de fouten gemaakt. Aftreden is mogelijk nuttig, maar niet in een coronacrisis.”*

Hieruit blijkt dat vooral kiezers van PVV, GL, SP, PvdA, FvD en JA21 vinden dat er iets moet gebeuren.

Dat het hele kabinet opstapt wil 8 procent van alle kiezers, van de kiezers van de oppositiepartijen bijna het dubbele (maar dus ook slechts een minderheid).

Vooraf Asscher en Wiebes genoemd als degenen die weg moeten

Lodewijk Asscher (26%) en Eric Wiebes (25%) worden het meest genoemd als (oud-)bewindslieden die zouden moeten opstappen.

Asscher moet weg van drie op tien PVV-, CDA-, SP en SGP-kiezers. Van de huidige PvdA-kiezers wil 18% dat. (De PvdA verliest twee zetels in de I&O-peiling van deze week, voornamelijk vanwege deze affaire en de rol van Asscher hierin). Relatief veel kiezers die in december nog PvdA wilde stemmen twijfelen nu.

Een geswitchte GroenLinks-kiezer: *“De situatie rondom Lodewijk Asscher maakt het nu net iets minder waarschijnlijk om PvdA te stemmen, maar dat kan zo weer veranderen.”*

Een kiezer die is overgestapt naar de SP: *“Renske Leijten en Peter Kwint staan voor zaken waar ik ook voor sta. De rol van Asscher vind ik nu een overweging om over te stappen.”*

Mark Rutte moet van een 16 procent de eer aan zichzelf houden, voor Wopke Hoekstra is dat respectievelijk 20 en 8 procent. Volgens 22% of meer van de PVV-, FvD, GL-, SP en PvdA-kiezers moet Rutte weg. Slechts 2% van de VVD-kiezers wil dat.

Afgetreden politici kunnen niet terugkomen als lijsttrekker

Degenen die vinden dat een politicus moet aftreden vinden in circa 80 procent van de gevallen dat hij bij de verkiezingen in maart *niet* terug kan komen als lijsttrekker voor zijn partij. Voor de drie betreffende politici geldt dat 76 procent (Hoekstra) tot 82 procent (Asscher) vindt dat dat niet kan.

Van degenen die nu op de PvdA zouden stemmen vindt 11 procent dat Asscher moet aftreden én niet terug kan komen als lijsttrekker.

Tweede Kamer moet met zichzelf in gesprek

Dat de Tweede Kamer ook iets aan zichzelf te wijten heeft, is ook duidelijk voor veel van degenen die het gevolgd hebben en vinden dat er nu iets moet gebeuren: ruim een kwart (27%) van alle kiezers vindt dat de volksvertegenwoordigers met elkaar in gesprek moeten om dit in de toekomst te voorkomen.

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 8 tot maandag 11 januari 2021.
Er werkten in totaal 2.336 Nederlanders mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel van de deelnemers (2.217) is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 119 Nederlanders de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

1 Toeslagenaffaire

1.1 Ruim 70 procent kiezers wil consequenties na eindrapport

Half december verscheen het eindrapport van de parlementaire commissie Kinderopvangtoeslag, die de problemen rond de fraudeaanpak bij de kinderopvangtoeslag – uitgevoerd door de Belastingdienst – onderzocht.

Bijna alle Nederlanders (96%) kregen hier iets van mee. Ruim de helft (52%) zegt ook inhoudelijk op de hoogte te zijn, 44 procent heeft er iets over gehoord of gelezen, maar is niet inhoudelijk op de hoogte.

Driekwart van hen (72% van alle Nederlanders) vindt dat de conclusies van de commissie Kinderopvangtoeslag consequenties moeten krijgen, de rest vindt van niet of weet het niet.

1.2 Consequenties: ontslag voor bewindslieden en ambtenaren

Wat zouden dan de consequenties moeten zijn?

Degenen die vinden dat het eindrapport consequenties zou moeten hebben, vinden met name dat betrokken ambtenaren zouden moeten worden ontslagen (44%) en of dat bewindslieden (40%) en bepaalde Kamerleden moeten aftreden (25%). Het komt erop neer dat bijna de helft (48%) van degenen die vinden dat het consequenties moet hebben en 41 procent van alle kiezers vindt dat er ontslagen moeten vallen.

Maar het hele kabinet hoeft niet weg van een ruime meerderheid (10%, 8% van alle kiezers vindt van wel). Een PvdD-kiezer op de vraag “Wat de consequenties zouden moeten zijn:

“Beleid dat dit heeft kunnen veroorzaken aanpakken. Mensen volgen regels en daardoor worden de fouten gemaakt. Aftreden is mogelijk nuttig, maar niet in een coronacrisis.”

Dat de Tweede Kamer ook iets aan zichzelf te wijten heeft, is ook duidelijk voor veel van degenen die het gevolgd hebben en vinden dat er nu iets moet gebeuren: ruim een derde van hen (37%) vindt dat de volksvertegenwoordigers met elkaar in gesprek moeten om dit in de toekomst te voorkomen.

Tabel 1 – Wat zouden de consequenties moeten zijn? Meerdere antwoorden mogelijk

	Basis: degenen die vinden dat het consequenties moet hebben (n=1.700)	Basis: alle kiezers (n=2.336)
Wat zouden de consequenties moeten zijn?		
Betrokken ambtenaren moeten worden ontslagen	44%	32%
Bepaalde (oud-)bewindspersonen moeten aftreden	40%	29%
Tweede Kamer moet met zichzelf (en elkaar) in gesprek om dit te voorkomen	37%	27%
Bepaalde Tweede Kamerleden moeten aftreden	25%	18%
Het hele kabinet moet aftreden	10%	8%
Hele Tweede Kamer moet opstappen	3%	2%
iets anders	11%	8%
Weet ik niet	3%	2%

Ruim een op tien noemt ook 'iets anders'. Deze mensen gaan vaak dieper op de materie in, ze vinden vooral dat de gedupeerden hun geld terug moeten krijgen of: "De cultuur bij de overheid, de Belastingdienst en een aantal andere instanties moet veranderen".

Iemand anders (een GL-kiezer):

"De politiek moet weer menselijker worden. Het is niet alleen de kindertoeslag maar veel breder. De mensen die het hebben veroorzaakt dragen vaak niet bij aan de oplossing. De fanatiekste ambtenaren zouden eigenlijk vervolgd moeten worden, maar dat zal helaas moeilijk worden."

Over de ambtenaren die zouden moeten worden ontslagen zegt een CU-stemmer:

"Ambtenaren moeten voor zichzelf leren denken en verantwoordelijkheid nemen en niet alleen orders opvolgen. Als het bedrijfsleven net zo zou handelen als de ambtenaren, zou er geen bedrijfsleven meer over zijn."

1.3 Vooral van Asscher en Wiebes wordt verwacht dat ze aftreden

Degenen die vinden dat er politici moeten aftreden is gevraagd: wie dan?

Lodewijk Asscher (64%) en Eric Wiebes (60%) worden hier het meest genoemd. Gezien over alle kiezers worden zowel Asscher (26%) als Wiebes (25%) door een kwart genoemd.

Mark Rutte moet van een 38 procent de eer aan zichzelf houden (16%) van alle kiezers. Voor Wopke Hoekstra is dat respectievelijk 20 en 8 procent.

Tabel 2 – Wie moeten er aftreden?

	Basis: degenen die vinden dat politici moeten aftreden (n=953)	Basis: alle kiezers (n=2.336)
Lodewijk Asscher	64%	26%
Eric Wiebes	60%	25%
Mark Rutte	38%	16%
Wopke Hoekstra	20%	8%
Iemand anders	3%	1%
Weet ik niet	16%	7%

1.4 Achterban coalitiepartijen vindt aftreden kabinet niet nodig

In onderstaande tabel zijn de percentages weergegeven voor alle kiezers.

Hieruit blijkt dat vooral kiezers van PVV, GL, SP, PvdA, FvD en JA21 vinden dat er iets moet gebeuren.

Kiezers van SP en PVV vinden in sterke mate dat ambtenaren en bewindslieden opstappen. Dat het hele kabinet opstapt wil 8 procent van alle kiezers, van de kiezers van de oppositiepartijen bijna het dubbele (maar dus slechts een minderheid).

Wie zouden er in ieder geval moeten aftreden?

Asscher volgens drie op tien PVV-, CDA-, SP en SGP-kiezers. Van de PvdA-kiezers wil 18% dat.

Wiebes volgens 30% of meer van de CDA-, SP en PvdA-kiezers.

Rutte volgens 22% of meer van de PVV-, FvD, GL-, SP en PvdA-kiezers. En slechts 2% van de VVD-kiezers.

Tabel 2 – Overzichtstabel o.b.v. alle kiezers

Basis: alle kiezers	To- taal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	FvD	JA21 ¹
Moeten conclusies commissie Kinderopvangtoeslag consequenties krijgen?													
Ja	75%	61%	85%	67%	79%	86%	87%	82%	73%	78%	58%	87%	87%
Nee	10%	20%	8%	15%	9%	3%	4%	8%	8%	5%	16%	7%	13%
Weet ik niet	15%	18%	8%	18%	13%	10%	9%	10%	19%	17%	26%	6%	
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Welke consequenties?													
Betrokken ambtenaren moeten worden ontslagen	33%	24%	46%	26%	27%	32%	41%	23%	32%	31%	24%	49%	54%
Bepaalde (oud-) bewindspersonen moeten aftreden	30%	20%	36%	33%	28%	42%	41%	27%	32%	30%	21%	28%	49%
Hele kabinet moet aftreden	8%	1%	17%	3%	5%	13%	14%	14%	5%	10%	5%	37%	4%
Bepaalde Tweede Kamerleden moeten aftreden	2%	3%	3%	3%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	3%	2%	5%
Hele Tweede Kamer moet opstappen	2%	1%	7%	1%	1%	2%	4%	7%	0%	3%	0%	7%	2%
Tweede Kamer moet in gesprek om dit te voorkomen	28%	27%	12%	24%	42%	39%	28%	32%	35%	32%	24%	11%	18%
Wie zouden er in ieder geval moeten aftreden?													
Lodewijk Asscher	26%	24%	30%	31%	25%	23%	30%	18%	25%	22%	38%	28%	38%
Eric Wiebes	25%	20%	25%	29%	26%	26%	30%	30%	19%	25%	28%	17%	34%
Mark Rutte	16%	2%	25%	9%	12%	22%	27%	23%	10%	16%	25%	32%	9%
Wopke Hoekstra	8%	4%	11%	2%	7%	14%	15%	11%	3%	12%	6%	13%	7%
Iemand anders	1%	1%	1%	1%	0%	1%	2%	2%	2%	0%	3%	1%	1%
Weet ik niet	7%	19%	10%	7%	17%	20%	7%	10%	28%	30%	0%	11%	0%

¹ N = 24, dus indicatief

1.5 Kunnen afgetreden politici lijsttrekker zijn?

Vervolgens vroegen we voor degenen waarvan men vond dat die moest aftreden, of deze politicus bij de verkiezingen in maart lijsttrekker kan zijn voor zijn partij. Voor de drie betreffende politici geldt dat 76 procent (Hoekstra) tot 82 procent (Asscher) vindt dat dat niet kan.

Geredeneerd over alle kiezers betekent dat dat 22 procent vindt dat Asscher zou moeten aftreden én dan ook niet kan terugkomen als lijsttrekker voor de PvdA.

Tabel 4

Vindt u dat bewindslieden of Tweede Kamerleden die dan zouden aftreden bij de verkiezingen in maart lijsttrekker kunnen zijn voor hun partij?

	Basis: degenen die vinden dat politici moeten aftreden (n=953)			Basis: alle kiezers (n=2.336)		
	Ja dat kan wat mij betreft	Nee dat kan niet	Weet ik niet	Ja dat kan wat mij betreft	Nee dat kan niet	Weet ik niet
Lodewijk Asscher	14%	82%	3%	4%	22%	1%
Mark Rutte	19%	78%	3%	3%	12%	0%
Wopke Hoekstra	20%	76%	5%	2%	6%	0%

1.6 Bijna 1 op 5 PvdA-stemmers vindt dat Asscher moet aftreden

Van degenen die nu op de PvdA zouden stemmen² en vinden dat er iets moet gebeuren, vindt 29 procent dat Asscher zou moeten aftreden (18% van alle PvdA-stemmers in dit onderzoek).

Hiervan vindt 66 procent dat hij dan ook niet kan terugkomen als lijsttrekker. Dit is 11 procent van alle PvdA-stemmers in dit onderzoek.

Enkele respondenten die in december nog PvdA wilde stemmen, maar nu voor GroenLinks, D66 of de SP kiezen, in antwoord op de vraag waarom ze veranderd zijn van voorkeur:

GL:

“De kritische vragen die Jesse Klaver stelde in het corona debat. De rol die Lodewijk Asscher speelde in de toeslagenaffaire.”

“De situatie rondom Lodewijk Asscher maakt het nu net iets minder waarschijnlijk om PvdA te stemmen, maar dat kan zo weer veranderen.”

“Ik had persoonlijk liever gezien dat Asscher was afgetreden. Door de kindertoeslagaffaire voel ik met er niet gemakkelijk bij als hij partijleider is.”

“Voor mij is het ongeveer 50/50. Maar ik vind dat Asscher zou moeten opstappen vanwege de belastingdienst affaire.”

D66:

“Het is nu nog onduidelijk wie lijsttrekker zal zijn bij de PvdA vanwege de in opspraak geraakte Asscher. Een vrouwelijke lijsttrekker, ik stem het liefst op een vrouw een Kaag spreekt mij aan.”

SP:

“Deze partij komt op voor de minder bedeeden en doet hier goed werk. De pvda is met Asscher een beetje beschadigd en als ik op deze partij zou stemmen ging ik voor nummer 2 of 3.”

“Renske Leijten en Peter Kwint staan voor zaken waar ik ook voor sta. De rol van Asscher vind ik nu een overweging om over te stappen.”

² N = 114

2 Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 8 tot maandag 11 januari 2021.
Er werkten in totaal 2.336 Nederlanders mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel van de deelnemers (2.217) is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 119 Nederlanders de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.000$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

